

Szőcs András

EMLÉKKÉPEK

Csíkszentmihály

2025

EMLÉKKÉPEK CSÍKSZENTMIHÁLY

Fotókat készítette:

Szócs László Zsombor

Dr. Szócs András

Tallózás a múltban

- 1332- 1333-1337-es pápai tizedjegyzékben templomos faluként szerepel
- 1567-es adóösszeírásban Csíki medence legnagyobb kapuszámú települése
- 1622- ben megalkotta Székelyföld egyik legkorábbi falutörvényét.
- Bizonyíthatóan itt haladt át a Moldvából Erdélybe tartó régi szekérút

1694-ben tatárbetörés következtében a falu elpusztult, egyik tízese Cibrefalva nem is épült újra

Múltunk ösvényein (Recenzió részlet)

„Számomra a könyv (*Lármafák öröksége*) legértékesebb részének a régi utakról szóló fejezet bizonyult, olyan pontnak, ahol a falvak világa helytörténészenek gazdag helyismerete a régészet új szempontjaival és igényeivel a legtermészetesebb módon találkozhat”.

Budapest, 2010, Kisasszony napján.

Benkő Elek

Tartalom:

1. *Lármafák öröksége - video*
2. *Szócs Vince - video*
3. *Hajdani felcsíki szekérutak*
4. *Műkedvelői életmű - Sajtóvisszhang*
5. *Visszatekintés*

www.larmafak.hu

I.

LÁRMAFÁK ÖRÖKSÉGE

Csíkszentmihály

Járom fiaimmal a Csíki-havasokat. Régmúlt idők helynevekbe, felhagyott utakba rejtett titkait keressük. Hajt a kíváncsiság és a tudatlanság kínzó érzése. Tarsolyunkban útravalóként visszük apám – Szócs Vince – elbeszélései, a faluról készített feljegyzéseit valamint a székelység történetének halványodó emlékét.

Csíkszentmihály – Vác, 2008

Szócs András

www. larmafak.hu

II.

SZŐCS VINCE

1909 – 1992

„ Szőcs Vince enyhe túlzással, régmúlt idők kifejezésével élve, a falu táltosa volt. A bölcs az előrelátó, a bizakodó, aki szűkebb pátriája múltjának ismeretében, a jelen kihívásaira is tudott túlélő „urusságot” (orvosságot) ajánlani...”.

Kristó Tibor

„Szőcs Vince értékmentő szolgálatát a letűnő, kallódó emberi lét, a faluja határait alig meghaladó, ám mégis reprezentatív székel-magyar emberi lét, a gondolkodás és alkotás termékeinek mentése hajtotta”.

Balázs Lajos

III.

HAJDANI SZEKÉRÚTAK NYOMÁN

Csiba felett Csicsóvár romja . Átkelés a Hargitán

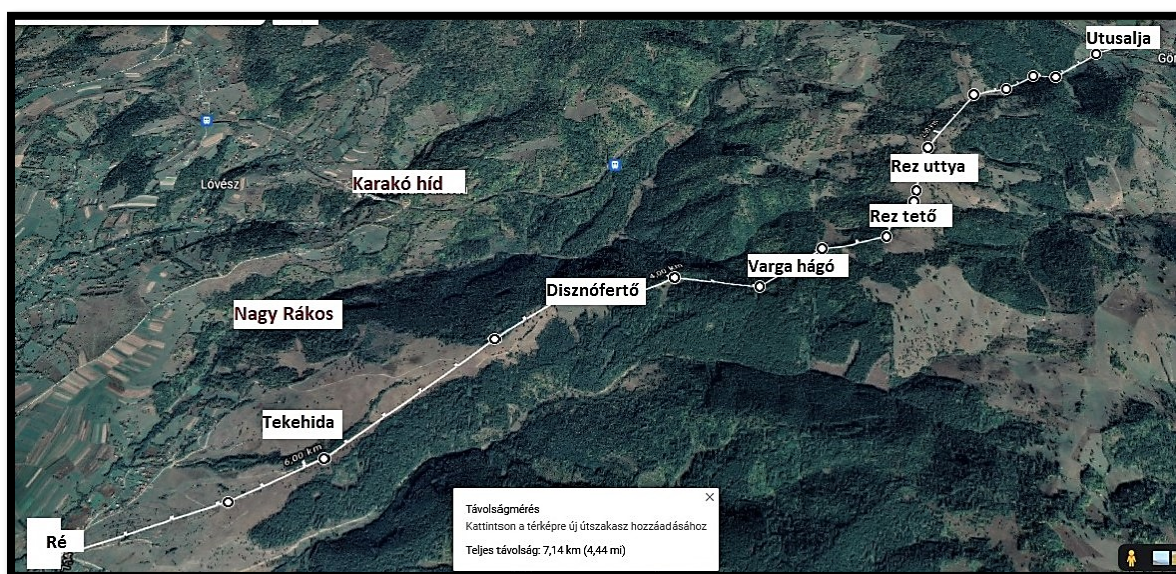
Legendafoszlányokban él a gyimesi átkelő szentmihályi nyomvonala ugyanúgy, mint az 1400-as években Csíkba érkező ferencesek Csicsóvárhoz köthető emléke.

Jogos a felvetés, vajon merre haladhattak egykor, a Moldvából Erdélybe tartó felcsíki szekérutak. Nyomvonaluk a mai napig vitatott hiszen az első térképek jellemzően az 1700-as években készültek. Ezek alapján következtetni korábbi viszonyokra akár tévútra is vezethet.

Térképvázlataink helynevek és a terepviszonyok figyelembevételével készültek miután a területet bejártuk, dokumentáltuk.

A jelenlegi és régi utak nyomvonala

Szentmihályról Gyimesekbe : Átkelés a Csíki-havasokon

Felcsíkról a Gyimesekbe Csíkszentmihályon át

1. Szentmihálytól az ajnádi Ré-ig

Gyermekkorom óta foglalkoztat a Csíkszentmihályon áthaladó Gyimesekbe tartó régi szekérút élő emléke. Merre haladt, senki sem tudta inkább találgatta. Ez a találgatás végig kísérte életemet, míg néhány éve meg nem találtam a számomra megnyugtató választ.

Szentmihályi templom előtt indulunk. Képzeletben a fejedelemség kora előtti időkben járunk. Mit találhatott itt az akkori átutazó? Már állt a vártemplom, kívül-belül freskók díszítették, rendjét Szent Mihály szobra vigyázta. Cibre virágzó tizesében vasöntő és kerámiaműhelyek működtek. Bernáldok Ajnádon kápolnát építettek, Csíkszereda még nem volt város, a gyimesi vámház sem épült meg.

Elhaladunk **Kápolnadomb** mellett, **Sárhíd** határrészhez érkezünk. Itt a házak zárt sora rövid szakaszon megszakad. A határrész nevéből ingoványos területen áthaladó gátákkal megerősített útszakasz lehetősége ötlik fel. Alig három kilométer megtétele után **Ajnádi kápolnához** (1514) érünk. Két kápolna és talányos nevű határrész elmélkedésre készített..

Ajnád, háttérben az átkelőket rejtő Csíki-havasokkal

Lóvész mellett haladunk el. Helynév eredete ma is vitatott. Rugonfalvi Kiss István kolozsvári történész (1939) szerint: „Egészen elkülönítve, bekerítve a község tartozott fenntartani egy megfelelő nagyságú legelőt a hadi lovak számára, melyet **lóvész** vagy lóköető néven emlegetnek a községi szabályrendeletek”.

Ré-hez közeledünk. Háttérben a **Teke-hidára** felkapaszkodó út.

Ré, három patak - Kis-Rákos, Nagy-Rákos és Barakasza - összefolyásánál fekszik (háttérben a lóvési templom). A patakok völgyei és a közük beékelődő hegygerincek Gyimesek felé kínálják a továbbjutás lehetőségét. Joggal tekinthetjük a Csíki havasokon áthaladó, egykori szekérutak felcsíki kiinduló pontjának.

*

2. Átkelés a Csíki-havasokon

Erdei utak szövevényében

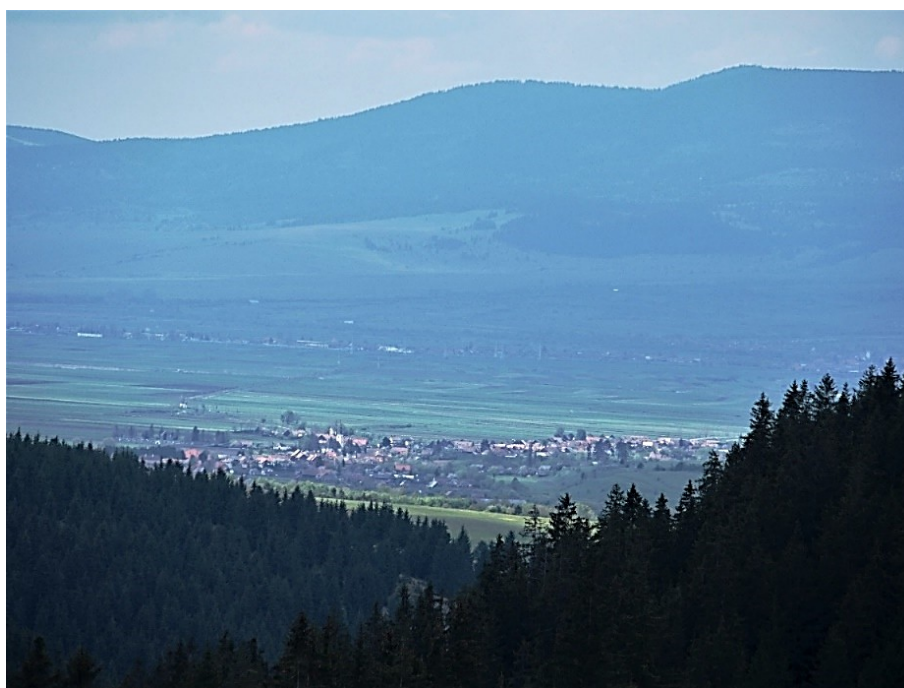
Pár házas Ré-től Gyimesekbe jutni több lehetőség kínálkozik Csíki-havasok völgyein, gerincein. Bármelyiken induljunk túloldalon Őrhegy környékére jutunk. Erdői utak szövevényében eligazodni nem egyszerű feladat. **A régi utak listájából azonban biztosan kihúzhatjuk a vasútépítést kiszolgáló műszaki utat.**

Évekkel ezelőtt (2006) bejártuk - kisfilmen rögzítettük - miként jutottunk Ciherek patakából Barakaszába. Mi azonban középkori út helynevekben is fennmaradt nyomvonalát tovább kerestük. **Teke-hida, Disznófertő, Varga-hágó, Rez Uttya, Utusajja** - más alternatívát kínált (2016). Alábbiakban erről számolunk be.

Felhagyott út **Teke-hidán**. Bucsú a felcsíki medencétől.

Disznófertő. Szájhagyomány szerint innen vethettek szemet Szentmihályra 1694 február 13-án a betörő tatárok. „ Sándor János alkapitány disznócsordája a Disznófertő nevezetű bükkösben „makkozott” /bükkmakkon élt/, ugyanott telelt is. A kutya rendkívüli ugatására ébredt a pásztor. Látva a feltörtetű (?) tatárokat, sietett Szentmihályra, hírül adni a tatárok jöttét, de azok megelőzték, a falut álmában lepték meg”. Lejegyezte: Szócs Vince.

Varga-hágó. Áthatolhatatlannak tűnő keskeny, mélyen földbevájt nyomvonalakat, széles sétányszerű szakaszok váltják. Máshol az út természetes gerincen fut.

Rez tető. Nyugat felé fordulva számba vehetjük a megtett utat. Előtérben **Varga-hágó** fenyvesében a felkapaszkodó úttal. Alatta Disznófertő, Felcsík, Hargita sejlik fel.

Rez tető. Kelet felé fordulva **Őrhegy** , **Ciherek pataka** látható . Őrhegy, méltán viseli nevét hiszen mindkét oldalán utak tartottak Csíkba. Felügyeletükre szükség lehetett...

Rez-uttyán folytatjuk utunkat Utusajja felé

Beereszkedünk *Utusajjára*

Görbe-patakáról Utusajja látványa.

I Utusajja a legkönnyebb hely, melyen /Szentmihályról/ Gyimeslokra és onnan visszautazni lehet". Pesty Frigyes: Magyarország helynévtára, 1864

IV.

Műkedvelői életmű

2008 - ban jelent meg apámmal - Szőcs Vincével - közös könyvünk: **Lármafák öröksége. Csíkszentmihály**. Ugyanabban az évben Cseke Gábor író, újságíró *Új Magyar Szó* országos napilapban ismertette könyvünk megjelenésének körülményeit **Ütköztetett hipotézisek** címmel (2008 október 28). A teljes oldalas riportban így nyilatkozom:

” Számomra és könyvünk számára az igazi sikert az jelentené, ha lenne utóélete, ha szakemberek mondanának véleményt – elfogadva vagy elvetve vitatható állításaimat „

Az utóéletet tekintve nem panaszkodhatom, volt részem elismerésben, de elmarasztaló kritikában is. Íme a műkedvelői életmű és annak utóélete 2007-től kezdődően fordított kronológiai sorrendben. Néhányuk elektronikus formában is elérhető.

Megjelent könyvek

Szőcs András – Szőcs Vince: Lármafák öröksége. Csíkszentmihály. Pallas-Akadémia kiadó, Csíkszereda, 2008.

Szőcs András - Szőcs Vince: Lármafák öröksége. Csíkszentmihály (javított kiadás), Alutus kiadó, Csíkszereda, 2010

Szőcs Vince: Múltunk cserépdarabjain, Hargita Népe Lapkiadó, Csíkszereda 2018

Szőcs András Moldvából Erdélybe középkori. szekérutakon. Képes útikalauz, 2023

Kisfilmek

Lármafák öröksége, 2009 www.larmafak.hu

Lármafák öröksége 2010 Duna tv.

Szőcs Vince, 2018 www.larmafak.hu

Sajtó visszhang

2024

Szőcs András: Út, ami összeköt, avagy záró gondolatok, *Hargita Népe*, 2024. szeptember 12.

<https://hargitanepet.ro/hirek/muhely/ut-ami-osszekot-avagy-zarogondolatok>

Szőcs András: Hogy teljesebb legyen a kép..., *Hargita Népe*, 2024. június 20.

<https://hargitanepet.ro/hirek/muhely/hogy-teljesebb-legyen-a-kep>

Szőcs András: Moldvából Erdélybe középkori szekérutakon, *Váci Polgár*, 2023. december.

2023

Szócs András: Nyílt levél Botár Istvánnak, *Hargita Népe*, 2023. szeptember 28.

<https://hargitanepe.ro/hirek/muhely/nyilt-level-botar-istvannak>

Botár István: Tisztelt Szócs András, *Hargita Népe*, 2023. október 5.

<https://hargitanepe.ro/hirek/muhely/tisztelt-szocs-andras>

Szócs András: Válaszlevél Botár Istvánnak, *Hargita Népe*, 2023 október 12.

2022

Szócs András: Pogányvártól Csicsóvárig, *Hargita Népe*, 2022. július 15. (Első rész)

Szócs András: Pogányvártól Csicsóvárig, *Hargita Népe*, 2022. július 22. (Második rész)

2018

Kristó Tibor: Laudáció, díszpolgári adományozása alkalmával, Csíkszentmihály, 2018. szeptember 28.

Sarány István: Mezítláb múltunk cserépdarabjain, *Hargita Népe*, 2018. október 5.

<https://hargitanepe.ro/mezitlab-multunk-cserepdarabjain-2>

2011

Benkő Elek: Múltunk ösvényein, *Székelyföld*, 2011. január

Cseke Gábor: Javított kiadás, *Új magyar szó - színeképek*, 2011. január 16.

Szócs András: Lármafák öröksége, javított kiadás *Váci polgár*, 2011. március

Szócs András: Helytörténet/fantasy avagy az érem két oldala, *Székelyföld*, 2011. június

Botár István: Egy recenzió utóélete és annak tanulságai, *Székelyföld*, 2011. június.

2010

Szócs Lóránt: Megjelent a Lármafák öröksége javított kiadása, *Csíki Hírlap*, 2010. december 10.

Sarány István: Év végi számvetés, avagy memoárok kora, *Hargita Népe* 2010. december 31.

2009

Balázs Lajos: AZ ÉLŐK EGYÜTT DOLGOZNAK A HOLTAKKAL. - Gondolatok egy falumonográfia margójára, *Korunk*, 2009. szeptember

Botár István: Helytörténet vagy fantasy... *Csíki Székely Múzeum évkönyve*, 2009.

2008

Szócs András: Pálosok - fehér folt Csíkszentmihály történetében, *Hargita Népe*, 2008. január 4.

Farkas Jenő: Lármafák öröksége, *Csíki Hírlap*, 2008. szeptember 10.

Szócs András: Könyvajánló utolsó szó jogán, *Hargita Népe*, 2008. szeptember 27.

Kristó Tibor: Időutazás egy lármafás faluban, elhangzott csíkszentmihályi könyvbemutatón, 2008. szeptember 27.én

Szócs Lóránt: Vallatni kell a történelmünket, *Csíki Hírlap*, 2008. szeptember 29.

Túros Eszter: Csíkszentmihályi lármafák, *Hargita Népe*, 2008.október 4.

Cseke Gábor: Ütköztetni a hipotéziseket, *Új magyar szó*, 2008 október 28.

Hivart Gábor: Lármafák öröksége, *Váci Napló*, 2008. december 2.

Dóra Zoltán: Akinek nem térkép a táj, *Dunakanyar Régió*, 2008. december

Harmos Béla: Lármafák öröksége Csíkszentmihály, *Váci polgár*, 2008. december.

2007

Szőcs András: Hajdani szekérutak nyomán, *Hargita Népe*, 2007. november 17.

*

Visszatekintés

Nem megszokott párosítás, egyszerre orvosnak és helytörténésznek lenni, márpedig esetemben ez történt. Orvosi pályám mellett kezdtem el kutatni szülőfalum Csíkszentmihály rejtélyes múltját. Bár utóbbi években ez kapott hangsúlyt, mindenekelőtt orvos voltam – vagyok, aki több mint ötven éven át tisztességgel gyakorolta szakmáját

Csíkszentmihályon születtem 1946. április 21.-én. Kulákszülők gyermekeként középiskolai tanulmányaimat kényszerűségből Brassó–Szecselén végeztem, 1964-ben érettségiztem.

Orvosdoktori diplomát a Marosvásárhelyi Orvostudományi Egyetemen szereztem 1971-ben.

1978-ig körzeti orvos voltam Moldvában, Kászonokban, Csíkkarcfalván

1974.-ben megnősültem, két fiam született

Fül-orr-gégészeti szakvizsga után, 1980-tól 1989-ig a Csíkszeredai Megyei Kórházban dolgoztam.

1989-ben családommal együtt kitelepedtünk Magyarországra, Vácra ahol fül-orr-gégész – audiológusként dolgozom.

Csíkszeredában, fiatal fülésztként legnagyobb szakmai kihívást a fülműtetre kerülő csecsemők nagy száma jelentette. A megbetegedési hullám hátterében azokat a károsító társadalmi változásokat találtam –_urbanizáció, magas születési szám, romló szociális helyzet – amelyek Csík zord éghajlati viszonyai közepette váratlan „mellékhatásként” jelentkeztek. Így az ismert gyógyszerhiány mellett, hatékony gyógymódnak a fülműtét bizonyult. Következtetéseimről romániai és magyarországi szaklapokban számoltam be. Leírásra kerültek különböző kórformák, terápiás tapasztalatok.

Epidemiológiai modellünk egyben, az egészségi egyensúly törekénységére is felhívja a figyelmet.

Műkedvelői életút

Helytörténeti érdeklődésem 1992-ig vezethető vissza, amikor Apám, Szőcs Vince meghalt, hátrahagyva kéziratban maradt néprajzi anyagát. Kapcsolatunkat paradox módon halála fűzte szorosabbra. Életművét megmenteni, meg nem fejtett kérdéseire választ keresni ezek voltak azok a mozgatórugók, amelyek elindítottak helytörténeti kalandos utamon. Óriási élmény volt – több mint negyven év távollét után – a falut és környékét bejárva szülőfalumat igazán megismerni. A szabadon engedett fantáziával vizsgálódva sorra kerültek elő a megválaszolatlan kérdések, a székely hadiképzés módjáról, helyéről, vámolásról, pálos szerzetesekről stb. Kérdésekre adott válaszaim gyakran vitát gerjesztettek, régi **szekérútjaimmal** azonban úgy érzem, maradandót alkottam.

Összegző végeredmény: négy könyvkiadás, három kisfilm, 30 kisebb nagyobb volumenű tudósítás csíkszeredai, váci és kolozsvári újságokban, folyóiratokban, beszámoló a Duna tv, váci és a csíki tv-ben. Elhivatottságomat Szülőfalum 2018-ban díszpolgársággal honorálta.